

Strategia națională în domeniul securității și sănătății în muncă pentru perioada 2018-2020

Securitatea și sănătatea în muncă reprezintă unul dintre aspectele cele mai importante ale politicii Uniunii Europene referitoare la ocuparea forței de muncă.

Acest domeniu este parte integrantă a concepției, organizării și desfășurării proceselor de muncă și are rolul ca, prin măsuri și mijloace specifice, să prevină eventualele disfuncții din cadrul sistemului de muncă, astfel încât procesul muncii să se desfășoare în condiții de maximă eficiență.

Scopul final al activității de securitate și sănătate în muncă este protejarea vieții, integrității și sănătății lucrătorilor împotriva riscurilor de accidentare și îmbolnăvire profesională care pot apărea la locul de muncă și crearea unor condiții de muncă menite să le asigure acestora confortul fizic, psihic și social.

La nivelul Uniunii Europene, problematica securității și sănătății în muncă a constituit și constituie un domeniu foarte important, cu un impact socioeconomic deosebit, care a făcut obiectul mai multor strategii.

De-a lungul timpului, existența la nivel european a unui cadru strategic în domeniu a provocat statele membre să identifice strategii coerente și măsuri practice pentru promovarea securității și sănătății în muncă.

Astfel, „Strategia comunitară 2007-2012 privind sănătatea și securitatea în muncă” a avut ca obiectiv „reducerea continuă, durabilă și omogenă a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale”.

Deși România nu a avut o strategie la nivel național, adoptată printr-un act normativ, fiecare dintre instituțiile cu atribuții în acest domeniu au urmărit realizarea obiectivelor strategice europene din domeniul SSM.

Evaluarea ulterioară a strategiei comunitare a confirmat faptul că implementarea acesteia a fost în general eficientă și că principalele sale obiective au fost atinse, contribuind astfel la îmbunătățirea punerii în aplicare a legislației din domeniul SSM, precum și la clarificarea reglementărilor Uniunii Europene.

Cu toate acestea, implementarea legislației SSM continuă să creeze dificultăți, în special pentru microîntreprinderi, întreprinderile mici și mijlocii (IMM), care se confruntă cu diverse probleme în ceea ce privește respectarea anumitor cerințe în materie de reglementare. S-a constatat, de asemenea, dezvoltarea insuficientă a unor instrumente de monitorizare și colectare a datelor statistice.

Evaluarea strategiei pentru perioada 2007-2012 a evidențiat necesitatea de a trata într-un mod mai eficient impactul anumitor acțiuni preventive asupra operatorilor economici (în special asupra IMM), interacțiunea SSM cu mediul și cu substanțele chimice, precum și prevenirea efectivă a bolilor profesionale - în pofida reducerii semnificative a accidentelor de muncă și a îmbunătățirii prevenirii, securitatea și sănătatea în muncă în Uniunea Europeană necesită încă acțiuni suplimentare, motivațiile fiind următoarele: • în fiecare an, aproximativ 4 000 de angajați își pierd viața în accidente de muncă, iar peste trei milioane de lucrători cad victime unor accidente grave la locul de muncă, care implică o absență de peste trei zile de la locul de muncă. • 24,2% dintre angajați consideră că le sunt amenințate securitatea și sănătatea din cauza muncii prestate, iar 25% declară că activitatea lor profesională are un efect negativ asupra sănătății. • Pe lângă afectarea vieții lucrătorilor, costurile directe și indirecte generate de concediile medicale sunt estimate la 3,2% din produsul intern brut al Uniunii Europene (28 state membre). • Costurile aferente asigurărilor sociale care pot fi atribuite bolilor profesionale sau accidentelor de muncă sunt, de asemenea, inacceptabil de ridicate.

Mai mult ca oricând, securitatea și sănătatea în muncă reprezintă un obiectiv al politicilor sociale europene important și provocator.

Astăzi au loc cu rapiditate schimbări semnificative pe piața muncii, cum ar fi: nivelul ridicat de șomaj, îmbătrânirea forței de muncă, diversificarea formelor de angajare. Acestea măresc insecuritatea locurilor de muncă și a veniturilor și cresc nivelul de stres al lucrătorilor.

În același timp, trebuie avut în vedere că se dezvoltă noi ramuri industriale și noi activități specifice, cum ar fi: „locurile de muncă verzi”, utilizarea bioenergiei sau aplicarea unor tehnologii noi, domenii cu dezvoltare rapidă în Europa. Forța de muncă angajată sau care se va angaja în aceste sectoare emergente trebuie să beneficieze de instruire și de informații adecvate riscurilor profesionale pe care activitatea respectivă le presupune.

În aceste condiții, apare ca fiind prioritară îmbunătățirea securității și sănătății lucrătorilor și, în acest sens, este esențială mobilizarea tuturor actorilor prevenirii pentru ca, prin acțiuni comune, să crească nivelul de securitate și protecție a sănătății lucrătorilor la locurile de muncă.

În procesul de elaborare și adoptare a „Cadrului strategic european privind securitatea și sănătatea la locul de muncă 2014-2020”, Comisia Europeană a ținut cont de mai multe contribuții, toate în favoarea lansării unei inițiative politice strategice, în special de cele primite de la Parlamentul European, de la Comitetul consultativ pentru securitate și sănătate la locul de muncă și de la Comitetul inspectorilor de muncă principali.

Comunicarea Comisiei stabilește principalele obiective strategice și o serie de acțiuni de promovare a securității și

sănătății lucrătorilor, bazată pe identificarea problemelor restante și a principalelor provocări.

Strategia națională în domeniul securității și sănătății în muncă pentru perioada 2018-2020 reprezintă o posibilitate de realizare a unui mediu de muncă sigur și sănătos și instrumentul-cadru prin care se asigură corelarea cu direcțiile strategice ale Uniunii Europene privind securitatea și sănătatea la locul de muncă.

Asigurarea locurilor de muncă sigure și sănătoase, menținerea și îmbunătățirea stării de sănătate a lucrătorilor, precum și atingerea și susținerea dezideratului de stare de bine la locul de muncă reprezintă principala preocupare pe termen mediu și lung a structurilor cu atribuții în domeniul securității și sănătății în muncă în vederea funcționării și dezvoltării durabile din punct de vedere economic și social a României.

Totodată, la elaborarea și implementarea Strategiei naționale privind securitatea și sănătatea în muncă 2018-2020 trebuie avută în vedere și convergența cu un alt document important al Comisiei Europene, respectiv Pilonul european pentru drepturi sociale, document ce ia în considerare dinamica schimbărilor la nivel european, inclusiv modificările recente privind piața muncii, în scopul construcției unei Europe mai echitabile și consolidării dimensiunii sociale a acesteia. Acesta vizează consolidarea drepturilor sociale pentru cetățenii Uniunii Europene și include 20 de principii de bază grupate în trei capitole. Documentul reiterează necesitatea asigurării unor condiții de muncă decente pentru cetățenii Uniunii Europene și, în consecință, dezvoltarea și optimizarea aspectelor privind sănătatea și securitatea în muncă. Astfel, „lucrătorii au dreptul la un înalt nivel de protecție a sănătății și securității lor la locul de muncă”. Acest principiu este statuat în document în contextul mai larg al unor aspecte esențiale, cum ar fi educația și instruirea pe tot parcursul vieții, echilibrul dintre viața profesională și cea personală, egalitatea de gen, salarizarea echitabilă, stimularea dialogului social și a implicării lucrătorilor, principii sinergice cu care formează un ansamblu unitar.

Prin cele 20 de principii pe care le statuează și accentul pus pe consolidarea unei Europe sociale, Pilonul european pentru drepturi sociale va avea un impact major pe termen mediu și lung privind redefinirea Uniunii Europene și, în consecință, poziționarea statelor membre în raport cu aceste cerințe, context în care aspectele legate de dreptul la un mediu de muncă sigur, sănătos și adaptat nevoilor lucrătorilor ocupă și vor ocupa în continuare un loc crucial.

Strategia națională a României în domeniul securității și sănătății în muncă 2018-2020 stabilește obiectivele generale și specifice la nivel național în domeniul securității și sănătății în muncă, pe termen scurt și mediu și este elaborată în concordanță cu necesitățile identificate în contextul dezvoltării țării, precum și cu obiectivele cadrului strategic comunitar.

Scopul „Strategiei naționale în domeniul securității și sănătății în muncă pentru perioada 2018-2020” este de a continua acțiunile specifice stabilite la nivel național, ținând cont de cele 3 provocări principale stabilite la nivelul Uniunii Europene, cât și de obiectivele strategice stabilite prin Cadrul strategic european 2014-2020 privind securitatea și sănătatea la locul de muncă.

Astfel, pe plan național strategia urmărește: • prevenirea riscurilor și promovarea unor condiții mai sigure și mai sănătoase la locul de muncă; • menținerea unei bune stări de sănătate a lucrătorilor; • prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale și promovarea sănătății angajaților pe parcursul întregii vieți profesionale.

Strategia națională în domeniul securității și sănătății în muncă pentru perioada 2018-2020 urmărește să stabilească, pe baza consensului tuturor părților implicate, cadrul comun al acțiunilor în domeniul securității și sănătății în muncă ce se desfășoară în perioada 2018-2020 de către toate autoritățile competente, instituțiile cu atribuții în domeniu și partenerii sociali. Această strategie reprezintă un instrument destinat armonizării eforturilor pentru realizarea obiectivelor propuse: a) *colaborarea*; b) *responsabilitatea*; c) *coerența*.

Obiectivele generale ale Strategiei naționale în domeniul securității și sănătății în muncă pentru perioada 2018-2020: • o mai bună implementare a legislației de securitate și sănătate în muncă, în special în microîntreprinderi și în IMM-uri; • îmbunătățirea securității și protecției sănătății lucrătorilor, cu prioritate a celor din activitățile economice cu riscuri, din domeniile prioritare de acțiune, cu accent pe prevenirea bolilor profesionale; • stimularea acțiunilor comune cu partenerii sociali, prin conștientizarea și implicarea acestora în gestionarea aspectelor de securitate și sănătate în muncă și materializarea unui dialog social eficient; • gestionarea adecvată a problematicii lucrătorilor vârstnici în contextul fenomenului general de îmbătrânire a populației, respectiv a forței de muncă active.

Beneficiarii Strategiei naționale în domeniul securității și sănătății în muncă pentru perioada 2018-2020: • *Angajatorul* - definit potrivit Legii securității și sănătății în muncă nr. 319/2006, cu modificările ulterioare, ca fiind persoană fizică sau juridică ce se află în raporturi de muncă ori de serviciu cu lucrătorul respectiv și care are responsabilitatea întreprinderii și/sau unității;

• *Lucrătorul* - definit, potrivit Legii nr. 319/2006, cu modificările ulterioare, ca fiind persoana angajată de către un angajator, inclusiv studentii, elevii în perioada efectuării stagiului de practică, precum și ucenicii și alți participanți la procesul de muncă, cu excepția persoanelor care prestează activități casnice.

Cadrul legislativ al domeniului securității și sănătății în muncă a fost construit urmărind integrarea sistemului românesc în principiile cadrului european de securitate și sănătate în muncă. Pornind de la dreptul, garantat constituțional, la securitate și sănătate în muncă, domeniul securității și sănătății în muncă este guvernat de prevederile Legii nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Legii nr. 319/2006, cu modificările ulterioare, și, parțial, de legislația privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale și de legislația privind statutul medicului de medicina muncii.

Cercetarea științifică în domeniul securității și sănătății în muncă este considerată indispensabilă pentru îmbunătățirea cunoștințelor în domeniul sănătății și securității în muncă, descrierea situațiilor de expunere, identificarea cauzelor și efectelor și pentru conceperea de soluții preventive și tehnologii inovatoare. Cercetarea științifică în domeniul securității și sănătății în muncă furnizează argumentele și dovezile pe care trebuie să se fondeze deciziile politice.

Prin noul Cadru strategic european privind securitatea și sănătatea în muncă pentru perioada 2014-2020, cercetarea științifică în domeniul SSM, atât cea fundamentală, cât și cea aplicativă, este principalul motor pentru studiul riscurilor profesionale în vederea stabilirii măsurilor de prevenire a accidentelor de muncă și bolilor profesionale, promovării de noi instrumente de prevenire și de facilitare a generării și colectării de noi informații privind expunerea la factori de risc și exemple de bune practici, care să vină în sprijinul lucrătorilor.

Evoluția tehnologiilor, apariția de produse noi și comercializarea unor noi tipuri de substanțe chimice fac necesare colectarea și evaluarea de probe științifice solide, pentru a identifica modalitățile de combatere a riscurilor noi și emergente.

De asemenea, riscurile care afectează anumite grupuri de vârstă, lucrătorii cu dizabilități și femeile gravide, lehuze sau femeile care alăptează merită o atenție deosebită și impun măsuri specifice, la care cercetarea științifică în domeniul SSM își poate aduce contribuția.

Evaluarea riscurilor noi și emergente, bazată pe probe științifice, precum și diseminarea rezultatelor acesteia reprezintă elemente esențiale ale evaluării ex-post a legislației naționale în vigoare în domeniul SSM.

Metode, modele și indicatori de evaluare care să reflecte cât mai bine contribuția SSM la performanța globală a întreprinderilor sunt necesare pentru a motiva și ghida eforturile de prevenire. Sunt necesare și studii pentru propunerea de mijloace adecvate și actualizate de diseminare a informațiilor privind riscurile, pentru conștientizarea acestora și implicarea lucrătorilor în prevenirea lor.

Educația joacă un rol important în dezvoltarea cunoștințelor/competențelor în domeniul igienei, sănătății și integrității corporale, pentru cei integrați în sistemul de educație/învățământ din România. Sistemul de învățământ, cu cele două mari componente, respectiv educația/formarea profesională și cercetarea, are menirea de a contribui prin elementele cuprinse în ariile curriculare la informarea, conștientizarea și formarea deprinderilor de securitate și sănătate în muncă a lucrătorilor sau a viitorilor lucrători, iar prin programele de cercetare contribuie la dezvoltarea politicilor și instrumentelor de prevenire a accidentelor și îmbolnăvirilor celor care desfășoară activități lucrative.

Acțiunile din domeniul sănătății publice - medicina muncii propuse în Strategia națională în domeniul securității și sănătății în muncă pentru perioada 2018-2020 se corelează cu o serie de acțiuni din Strategia națională de sănătate 2014-2020 și din Planul de acțiuni pe perioada 2014-2020 pentru implementarea Strategiei naționale, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1.028/2014.

Concluzii

Deși există numeroase aspecte pozitive în ceea ce privește cadrul legislativ, acțiunile desfășurate de către autorități, precum și schimbarea atitudinii angajatorilor și a lucrătorilor, totuși sunt necesare acțiuni concertate, atât ale instituțiilor publice cu atribuții în domeniu, cât și ale angajatorilor și lucrătorilor, în scopul asigurării unui mediu de muncă sigur și sănătos.

În decursul implementării legislației și al schimbărilor de pe piața muncii, la nivelul autorităților și al angajatorilor au fost sesizate unele dificultăți.

Subdiagnosticarea și subraportarea bolilor profesionale în România se reflectă în numărul mic de boli profesionale declarate.

În contextul schimbărilor demografice, în care se remarcă îmbătrânirea populației și prelungirea perioadei de activitate profesională a forței de muncă, apar riscuri și provocări noi, care impun o atenție sporită pentru lucrătorii cu vârste cuprinse între 55 și 65 de ani.